9519 ـ كىتاپلار ھەققىدە ئىشىنىشنىڭ ھەقىقى ماھىيىتى

سۇئال

كىتاپلار ھەققىدە ئىشىنىشنىڭ مەنىسى نىمە ؟

تەپسىلى جاۋاپ

مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن .

كىتاپلار ھەققىدە ئىشىنىش تۆۋەندىكى تۆت ئىشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ :

بىرىنچى : ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ئاللاھنىڭ ھوزۇرىدىن چۈشكەنلىكى، ھەمدە ئاللاھنىڭ ئۇلار ئارقىلىق سۆز قىلغانلىقى ھەققىدە قەتئىي ئىشىنىش . بەزىلىرى پەرىشتە ئەلچىنىڭ ۋاستىسىز پەردە ئارقىسىدىن ئاڭلانغان ، ۋە بەزىلىرىنى پەرىشتە ئەلچى ئادەم ئەلچىگە يەتكۈزگەن ، ۋە بەزىلىرىنى ئاللاھ ئۆز قولى بىلەن يازغان . خۇددى ئاللاھ ئېيتقاندەك : اللة هةر قانداق ظادةمضة صةقةت ؤةهيع ظارقعلعق ياكع صةردة ظارقعسعدعنلا ياكع بعر ئەلچىنى ظةؤةتعص ظأز ظعزنع بعلةن ظذنعثغا خالعغان ؤةهيعنع قعلعش ظارقعلعقلا سأز قعلغان. اللة هةقعقةتةن (مةخلذقلارنعث سبصةتلعرعدعن) ظبستبندذر، دانادۇر . [شۇرا(كىڭشىش) : 51] ، ھەمدە ئاللاھ مۇساغا سۆز قىلدى . [نسا(ئاياللار) : 164]

ئاللاھ تەۋرات ھەققىدە مۇنداق دىگەن : بعز ظذنعث ظبحبن(تةؤرات)تاختعلعرعغا ؤةز ـ نةسعهةت،(دعنعي)ظةهكاملارنعث هةممعسعنع تةصسعلعي يازدذق . [ئەئىراف(ئىگىزلىك) : 145]

ئىككىنچى : ئاللاھ ئىسمى بىلەن تىلغا ئالغان كىتاپلارنى ئىسمى بويىچە ئىشىنىشىمىز لازىم. ئاللاھ قۇرئاندا ئاتىغان كىتاپلار بولسا : قۇرئان ، تەۋرات ، ئىنجىل ، زەبۇر ھەمدە ئىبراھىم ۋە مۇسا سەھىيىلىرى .

ئاللاھ ئومۇمى ئاتالغۇ بويىچە تىلغا ئالغانلىرىنى ، ئومۇمى ئاتالغۇ بويىچە ئىشىنىشىمىز لازىم . شۇڭا بىز ئۇلار ھەققىدە ئاللاھ ئەلچىسىگە دىيىشكە بۇيرىغانىنى دەيمىز : ھەمدە ئېيتقىنكى ، ئاللاھ چۈشۈرگەن كىتاپلار ھەققىدە ئىشەندىم . [شۇرا(كىڭشىش): 15]

ئۈچۈنچى : ئۇ كىتاپلارنىڭ توغرا خەۋەرلىرىگە ، مەسىلەن : قۇرئان خەۋەرلىرى ،ۋە بۇرۇنقى كىتاپلاردىكى بۇرمىلانمىغان ياكى ئۆزگەرتىلمىگەن خەۋەرلەرگە ئىشىنىش .

تۆتىنچى : ئاللاھنىڭ قۇرئاننى بۇ كىتاپلارغا گۇۋاھچى سۈپىتىدە ھەمدە ئۇلارنى تەستىقلىغان ھالدا چۈشۈرگەنلىكى ھەققىدە ئىشىنىش .

ئاللاھ مۇنداق دىگەن :

بعز ساثا ظأزعدعن ظعلضعركع (ساماؤع)كعتابلارنع ظئتعراص قعلغذحع ؤة ظذلارغا شاهعت بولغذحع هةق كعتابنع (يةنع

قذرظاننع)نازعل قعلدذق .

[مائىدە(داستىخان) : 48]

تەپسىرشۇناسلار دەيدۇكى ، شاھىت بولغۇچى(مۇھەيمىنەن) : ئۆزىدىن ئىلگىركى كىتاپلارغا گۇۋاھچى دىگەنلىك . ئىتراپ قىلغۇچى(مۇسەددىقەن لەھا) : ئۇلاردىكى توغرا بايانلارنى ئىتراپ قىلىدۇ . ئۇلاردا سادىر بولغان ھەر قانداق ئۆزگەرتىلىش ، بۇرمىلىنىش ۋە ئالماشتۇرلۇشنى ئىنكار قىلىدۇ ، ھەمدە ئۇلارنىڭ قانۇن –ئەھكاملىرىنى بىكار قىلىدۇ ، يەنى ئەمدى يۇرگۈزۈلمەيدۇ ھەمدە يېڭى قانۇن_ ئەھكاملار جاكارلاندى دىگەنلىك . شۇڭلاشقا ئىلگىركى كىتاپلار ئىسلىغۇچى ھەمدە كەينىگە داجىپ كەتمىگەن ھەر قانداق كىشى ئۇنىڭغا ئىگىلىدۇ . ئاللاھ ئېيتقاندەك :

« قذرظاندعن ظعلضعرع بعز كعتاب)يةنع ظعنجعل،تةۇرات)نازعل قعلغانلار)يةنع ناسارا ۋة يةھذدعيلارنعث مأمعنلعرع)قذرظانغا ظعشعنعذ52.ظذلارغا قذرظان تعلاۋةت قعلعنغان حاغدا،ظذلار: بعز قذرظانغا ظعشةندذق.شىبھعسعزكع،ظذ صةرۇةردعضارعمعز تةرعصعدعن نازعل بولغان ھةقعقةتتذر.بعز ھةقعقةتةن بذنعثدعن بذرذن مذسذلمان ظعدذق دەيدذ .»

[قەسەس(ھىكايىلەر) : 52-53]

بارلىق ئۈممەت قۇرئانغا ئىچكى ۋە تاشقى جەھەتتىن ئەگىشىشى ، ئۇنى چىڭ تۇتۇشى ھەمدە ئۇنىڭ ھەققىنى ئادا قىلىشى ۋاجىپ . ئاللاھ مۇنداق دىگەن :

بذ بعز نازعل قعلغان (قذرظان)مذبارةك كعتابتذر، ظذنعثغا ظةضعشعثلار،(ظذنعثغا مذخالعصةتحعلعك قعلعشتعن ساقلعنعثلار .

[ئەنئام (چاھارپايلار) : 155]

كىتابنى چىڭ تۇتۇش ۋە ئۇنىڭ ھەققىنى ئادا قىلىشنىڭ مەنىسى : ئۇنىڭدىكى ھالالنى ھالال دەپ قاراش ، ھارامنى ھارام دەپ بىلىش ، ئۇنىڭ بۇيرۇقلىرىغا بويسۇنۇش ، توسۇقلىرىدىن ساقلىنىش ، ۋەز_نەسىھەتلەرگە دىققىتىنى بىرىش ، ئۇنىڭ ھىكايىلىرىدىن ئىبرەت ئىلىش ، ئۇنىڭ مەنىسى ئوچۇق ئايەتلىرىنى چۈشۈنۈش ، مەنىسى ئىنىق بولمىغان ئايەتلىرىنى ئاللاھقا قويۇش ، ئۇنىڭ چەكلىمىلىرىدە توختاش ،ئۇنى يادلاش ، تىلاۋەت قىلىش ، ئۇنىڭ ئايەتلىرىنىڭ مەنىسىنى مۇلاھىزە قىلىش ، كېچە_كۈندۈز نامازلاردا ئۇنى ئوقۇش ، ئۇنىڭ بارلىق مەنىلىرىگە سەمىمى بولۇش ، شۇنداقلا ئۇنى چۈشەنگەن ھالدا باشقىلارنى ئۇنىڭغا چاقىرىش .

بۇ ئىشىنىش بەندىگە كاتتا مىۋىلەرنى ھاسىل قىلىدۇ . مۇھىملىرى :

1- ئاللاھنىڭ بەندىلىرىگە كۆڭۈل بۆلىدىغانلىقىنى چۈشىنىش . چۈنكى ئۇ ھەر بىر خەلقكە ئۇلارنىڭ توغرىغا يىتەكلىنىشى ئۈچۈن كىتاپ چۈشۈردى .

2- ئاللاھنىڭ قانۇن_ شەرىئەت تۈزۈشتە دانالىقىنى بىلىش . چۈنكى ئۇ ھەر بىر خەلقكە تۈزۈپ بەرگەن قانۇن ئۇلارنىڭ ئەھۋالىغا ماس كېلىدۇ . ئاللاھ دىگەندەك : سىلەرنىڭ ھەر بىرىڭلارغا بىر قانۇن ۋە ئوچۇق يول بەلگىلىدۇق .

3- بۇ كاتتا نىئىمەت ئۈچۈن ئاللاھقا تەشەككۈر ئېيتىش مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىش .

4- قۇرئاننى ئوقۇش ، ئۇنى مۇلاھىزە قىلىش ، مەنىسىنى چۈشىنىش ۋە ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىش بىلەن قۇرئانغا كۆڭۈل بۆلۈشنىڭ ئەھمىيتى .

ھەمدە ئاللاھ ياخشى بىلىدۇ .

[ئەئىلام سۇننەتۇل مەنشۇرە 90-93 ، پېشىۋا ئىبنۇ ئۇسەيمىينىنىڭ ئۇچ ئاساسىنىڭ شەرھى 91،92 ب گە قاراڭ .]